SALA DE LECTURĂ

Scînteia

JURNALUL ROMÂNIEI 1989 – ACUM DOUĂZECI DE ANI

Numărul 287 | Vineri, 4 decembrie 2009 – Luni, 4 decembrie 1989 | DISTRIBUIT ÎMPREUNĂ CU JURNALUL NAȚIONAL

JURNALUL ZILEI

Luni dimineață, Nicolae Ceaușescu a plecat pentru doar o zi la Moscova. O dată cu el mai fuseseră chemați și ceilalți lideri din Europa de Est, însă numai lui Gorbaciov i-a făcut hatârul unui tête-à-tête. În agricultură continuau lucrările de fertilizare a solului. La muzeul de artă a RSR, în prezența lui Luigi Amaduzzi, ambasadorul Italiei la București, se vernisa expoziția „Grafică și ilustrație de carte", conținând lucrări reprezentative pentru școala de artă plastică și de carte din Urbina. De la ora 17:00, la Casa Armatei din Oradea avea loc o nouă ședință a Cenaclului literar „Horenii". În program: lectură, discuții pe marginea creațiilor prezentate.

Cea din urmă strângere de mână

Luni dimineață, Nicolae Ceaușescu, însoțit de premierul Constantin Dăscălescu, Constantin Olteanu, secretar al CC al PCR și de Ion Stoian, ministrul Afacerilor Externe, au mers la Moscova pentru câteva ore.

(Continuare în pag. a II-a)

ÎN EXCLUSIVITATE, GEN. (R.) CONSTANTIN OLTEANU, FOST SECRETAR AL CC AL PCR CU PROBLEME INTERNAȚIONALE:

Mărturii despre ultima vizită a lui Ceaușescu la Moscova

În calitate de secretar al CC al PCR cu probleme internaționale, generalul Constantin Olteanu a făcut parte din delegația românească ce-a fost la întâlnirea cu Gorbaciov, la Moscova, în ziua de 4 decembrie. Din ipostaza aceasta de martor implicat într-un controversat eveniment excepțional, domnul general Constantin Olteanu a avut amabilitatea să-și relateze amintirile.

„E om rău ăsta!", au comentat în avion Ceaușescu și premierul Constantin Dăscălescu după întâlnirea cu Gorbaciov din după-amiaza de 4 decembrie

Aranjamentele cu Gorbaciov

Despre preliminariile vizitei la Moscova, fostul secretar al CC cu probleme internaționale a povestit următoarele: „În momentul în care Gorbaciov a plecat dinspre Moscova – la Vatican întâi – Ceaușescu îmi zice: «Gorbaciov a plecat?»; «Da»; «Cheamă ambasadorul și spune-i să îi transmită lui Gorbaciov ca la întâlnirea cu Bush să discute problemele bilaterale. Nu l-a împuternicit nimeni să discute problemele în numele țărilor socialiste în ansamblu».

Sigur că l-am convocat pe ambasadorul Tiajelnikov. Nu puteam să îi spun prea direct «Dom'le, spune-i, transmite-i...», ci «Ar fi bine dacă s-ar avea în vedere... Nu se cunosc problemele tuturor țărilor...». S-a terminat acest moment și a venit altul. Ambasada sovietică ne-a anunțat că luni, la 4 decembrie, va avea loc o întâlnire la Moscova. De fapt a fost o convocare, nu înștiințarea unei ședințe ordinare. Și pentru orientare au dat componența delegației sovietice. I-am prezentat această componență lui Ceaușescu. «Bine, zice el. Cheamă ambasadorul și transmite-i că sunt de acord să mergem la Moscova cu o condiție: Gorbaciov să fie de acord și să confirme că vrea să avem o întâlnire înainte sau după ședința anunțată.» L-am întâlnit iarăși pe ambasador, că nu discutam la telefon. De data aceasta, Tiajelnikov mi-a spus că pleacă în concediu și că a rămas la post adjunctul. Bun, se transmite, a fost răspunsul. Am primit și confirmarea că Gorbaciov e de acord. Eventual, la sfârșitul ședinței cu ceilalți.

Între timp, vineri, 1 decembrie, a avut loc ședința Comitetului Politic Executiv și Ceaușescu a pus această problemă în discuție. Și ce delegație au sugerat ei... N-au avut obiecții. Ceaușescu a informat și despre condiția întâlnirii lui cu Gorbaciov. A zis și: «Parcă n-aș merge la Moscova, să meargă numai Olteanu și cu Stoian și să ia cunoștință de ce se spune acolo. Sau să meargă poate numai Stoian și să asiste la ce se spune, apoi să ne informeze și pe noi». Stoian era ministrul Afacerilor Externe.

Au fost discuții, propuneri, dar nu s-a încheiat aici... Tot Ceaușescu a revenit și a spus: «Ca să nu producem nu știu ce... poate ar fi bine să merg eu dacă mă întâlnesc cu Gorbaciov, să meargă Olteanu și cu Stoian. Dăscălescu să nu meargă». Când m-am întors în secție, era seară. Sâmbătă dimineață i-am spus adjunctului, lui Mihai Nicolae: «Domnule, cere la ambasadele noastre din aceste țări, mai puțin Uniunii Sovietice, componența delegațiilor cu care merg la Moscova». Și am primit confirmarea duminică înainte de 12. În toate delegațiile figurau prim-miniștrii. Am luat mapa aceasta și m-am dus la Ceaușescu, la cabinet. Tocmai pleca. El și cu ea ieșiseră din cabinet să plece. «Ce e?» – mi-a zis. «Am o problemă.»; «Ce anume?»; «Am luat o listă cu delegațiile celorlalte țări și în delegații figurează și prim-ministrul tuturor țărilor. Dumneavoastră ați spus ca tovarășul Dăscălescu să nu participe». «Bine, zice, hai înapoi». Și îi spune lui Hârjeu, șeful lui de cabinet, să îl cheme pe Dăscălescu. Ceaușescu respecta regulile, nu făcea din astea, adică să primească îmbrăcat, așa că și-a dat jos paltonul. A venit Dăscălescu și l-a înștiințat: «Vezi că mergi și tu mâine cu noi la Moscova. La ora 9:00 la aeroport».

Ceaușescu a mâncat merindele de-acasă

„Am plecat de dimineață, și-a continuat dl Constantin Olteanu amintirile. Dăscălescu a făcut o criză de sciatică. În același avion cu Ceaușescu călătoreau și ceilalți, adică presa, televiziunea și cei care ne însoțeau. Ceaușescu avea în avion un birou unde se putea retrage, putea să se și odihnească. De regulă, juca șah cu cineva din delegație. Avea câțiva pe care îi prefera – Ștefan Andrei, Iosif Banc ori Gheorghe Pană. Când am ajuns la Moscova, ne-au întâmpinat din partea Biroului Politic. Bineînțeles, Gorbaciov nu sosise la aeroport. Ion Bucur, care era ambasadorul nostru la Moscova, ne-a mai informat cu ce se mai petrecea pe acolo, cu perestroika, cu altele... ce știa și el, bineînțeles. Și ne-am retras. Ceaușescu a stat singur, unde i s-a repartizat locul. N-a mai chemat pe nimeni, să aibă vreo discuție cu delegația, nimic. Noi, ceilalți, am stat cu Stoian și cu ambasadorul. Dăscălescu tot zicea că e bolnav și doctorul Nicolau, care era doctorul lui Ceaușescu, s-a ocupat de el. Ne-am mai întâlnit la masa de prânz. Ceaușescu, în deplasările acestea, nu mânca de la gazdă, își lua de acasă." Ajunși în acest punct al istorisirii, am cerut amănunte despre „traista cu merinde" a lui Ceaușescu. Făceau și alți șefi de state la fel când veneau în România? „Nu știu, a răspuns interlocutorul.

(Continuare în pag. a II-a)

CEAUȘESCU ÎN AMINTIRILE LUI GORBACIOV (5)

Întâlnire la Colinele lui Lenin

Ultima oară l-am întâlnit pe Ceaușescu la 4 decembrie 1989 la Moscova. În clădirea de recepție de pe Colinele lui Lenin s-au adunat la îndemnul meu reprezentanții de frunte ai statelor din Pactul de la Varșovia. I-am informat amănunțit despre tratativele mele cu președintele Bush, care avuseseră loc la 2 și 3 decembrie pe Insula Malta. Relatarea mea a fost primită pozitiv și s-a afirmat chiar dorința unei transformări fundamentale a pactului nostru, a trecerii de la un bloc politico-militar la un pact preponderent politic.

Componența participanților la această întrunire oglindea schimbările furtunoase care avuseseră loc în țările Europei de Est. Printre participanți se aflau numeroase figuri noi. Printre aceștia se numărau Petăr Mladenov, care devenise atunci noul președinte al consiliului de stat bulgar, ca și conducătorii Hans Modrow (RDG), Miklos Nemeth (Ungaria), Tadeusz Mazowiecki (Polonia) și Ladislaw Adamec (Cehoslovacia).

Imediat după încheierea convorbirilor am stat de vorbă cu Ceaușescu. Mi-a făcut o impresie ciudată: strălucire în ochi, o oarecare furie și totodată o stranie intimidare și reținere. Era vizibil că se temea de desfășurările din anii următori. Mi-a cerut părerea în legătură cu viitorul țărilor noastre.

I-am explicat că procesul de evoluție în care ne găseam în acel moment avea, în ciuda tuturor contradicțiilor și durerilor, un caracter democratic evident, astfel încât chiar și numai pentru asta nu exista nici un motiv să ne temem de prăbușirea sau de sfârșitul socialismului.

Din nou Ceaușescu a propus să se convoace o consfătuire a partidelor comuniste. „Avem nevoie de răspunsuri noi la întrebări noi", era el de părere. „Oamenii se întreabă de ce se întrunesc liberalii, conservatorii, social-democrații și tocmai comuniștii nu, chiar dacă nu ar veni toți. Chiar dacă nu ar mai fi decât puțini, se impune ca, precum Lenin în 1903, să ridicăm din nou stindardul revoluției și al socialismului." Răspunsul meu a fost scurt: „Nicolae, ceea ce se impune să facem acum este tocmai ce facem în cadrul perestroikăi."

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

„Singurul meu joc era «Nu te supăra, frate!»"

În 1989, Cristina Poenaru avea 10 ani. Acum, ea este șefa unui salon de înfrumusețare. Pentru că în seara în care ne-am întâlnit, la salon se tăiase, dintr-o greșeală, curentul, am stat de vorbă la lumina unei lumânări, așa cum am fi făcut-o și în urmă cu 20 de ani, când Ceaușescu găsea prilej de economie în orice. „În vremea aia, când toți, cu mic cu mare, trebuia să stăm la cozi, cei din familia mea nu stăteau la coadă pentru nici un produs, în afară de pâine. Și asta datorită bunicului meu, care lucrase în armată și era un domn pedant, îmbrăcat în cămașă kaki cu epoleți, cu pălărie pe cap. El era prieten cu doamnele de la Alimentara și de la Aprozar, le săruta mereu mâna și le făcea mici servicii. De exemplu, se ducea pe Lipscani și le repara la atelierele de acolo umbrelele și ceasurile. Vara, bunicul venea acasă cu pungi din alea de hârtie maro, cum erau pe vremea aia, pline de piersici. Sau mă trimitea pe mine la Alimentara și îmi zicea: «Vezi că trebuie să îți dea doamna Ginuța (sau cum o chema) două pachete de unt». El era anunțat de către vânzătoare cu două zile înainte că vor primi ness, sau unt, sau portocale. Eram elevă în clasa a III-a la Școala nr. 168, și mergeam la cor. Mama era modelier la Apaca, tăia modele de îmbrăcăminte, și de aceea, la toate evenimentele la care eram luați să cântăm pentru «tataie» (*n.r.* – Ceaușescu) eram cea mai apretată, aveam cele mai mari pampoane, de ziceai că eram vultur. Profesoara de muzică, doamna Bold, era o femeie minionă și caldă; cântam mai ales cântece cu partidul. Mai era și «Am cravata mea, sunt pionier!». Apropo de cravată, mi-aduc aminte că, într-o zi, mi-a fost luată de tovarășa învățătoare, ceea ce era o mare rușine. Trebuia să aduc un caiet de un anume tip la școală, iar eu îl uitasem acasă.

(Continuare în pag. a II-a)

INCINERAȚI PE „RUGUL" REVOLUȚIEI

Leontina Bânciu: „Mama, acasă e bine. Dar eu presimt că o să mor"

Leontina Bânciu era o femeie frumoasă. Cu ani în urmă plecase din Bistrița Năsăud și se stabilise tocmai în Timișoara. Și, cu timpul aici se mutase adevărata ei casă. Aici învățase o meserie: era montator de aparatură electronică la AEM-Timișoara. Aici se căsătorise, și tot aici îi născuse pe cei trei copii ai săi. În decembrie 1989, când a murit avea 39 de ani. În urma ei au rămas Ioan, soțul și copii pe care el i-a crescut apoi de unul singur. Și o mulțime de amintiri care-i supraviețuiesc și acum, la două decenii de când ea a dispărut fără urmă.

Orfan de ambii părinți, Ioan Bânciu a crescut singur și a suferit mult din cauza asta. Pe Leontina a cunoscut-o în 1973. S-au plăcut și s-au căsătorit în foarte scurt timp. Iar ea a însemnat pentru el absolut totul. Ea l-a scăpat de singurătatea apăsătoare și tot ea a fost cea care i-a adus fericirea și împlinirea pe care le trăiești doar în viața de familie. Au avut împreună trei copii, Alina, Ana și Arion. În 1989, Arion, ultimul dintre ei, avea doar 2 ani. Acum, soțul și-o amintește pe Leontina ca pe un om minunat, o soție cu totul deosebită. Avea simțul umorului, era un om vesel. Iar în familie nu a existat niciodată vreun conflict cu adevărat serios. Chiar și după două decenii de când a plecat din lumea asta, soțul ei, la fel ca toți apropiații familiei, și-o amintește pe Leontina ca pe o femeie frumoasă care, în măsura în care își putea permite, se îmbrăca elegant. Calmă, pașnică și liniștită, nu se certa cu nimeni. Și mai ales, orice i s-ar fi întâmplat, nu purta nimănui pică.

(Continuare în pag. a III-a)

CALENDAR

4 decembrie (luni)

Soarele a răsărit la 7:35, a apus la 16:37
Luna a răsărit la 11:56, a apus la 22:33
Sărbătoare creștină: Sf. M. Mc. Varvara; Cuv. Ioan Damaschin

S-a întâmplat la 4 decembrie 1989

- Transferurile de resurse financiare spre exterior ale Americii Latine și zonei Caraibelor s-au ridicat, în perioada 1982-1989, la circa 210 miliarde de dolari, relevau cifrele preliminare publicate de Secretariatul permanent al Sistemului Economic Latino-American (SELA). Estimările privind serviciul datoriei externe a regiunii arăta că acesta urma să atingă o medie anuală de 60 miliarde de dolari în următorii trei ani. Studiul SELA avertiza că povara datoriei externe era gravă pentru toți debitorii din America Latină și zona Caraibelor;
- Circa 1.000 de studenți de la Universitatea Sejong au participat la o demonstrație de protest în capitala sud-coreeană, cerând democratizarea sistemului de învățământ, condiții mai bune de viață și studiu. Demonstrații, mitinguri și greve soldate cu ocuparea clădirilor universitare au fost organizate, de asemenea, în localitățile sud-coreene Pusan și Osan.

Ramona VINTILĂ

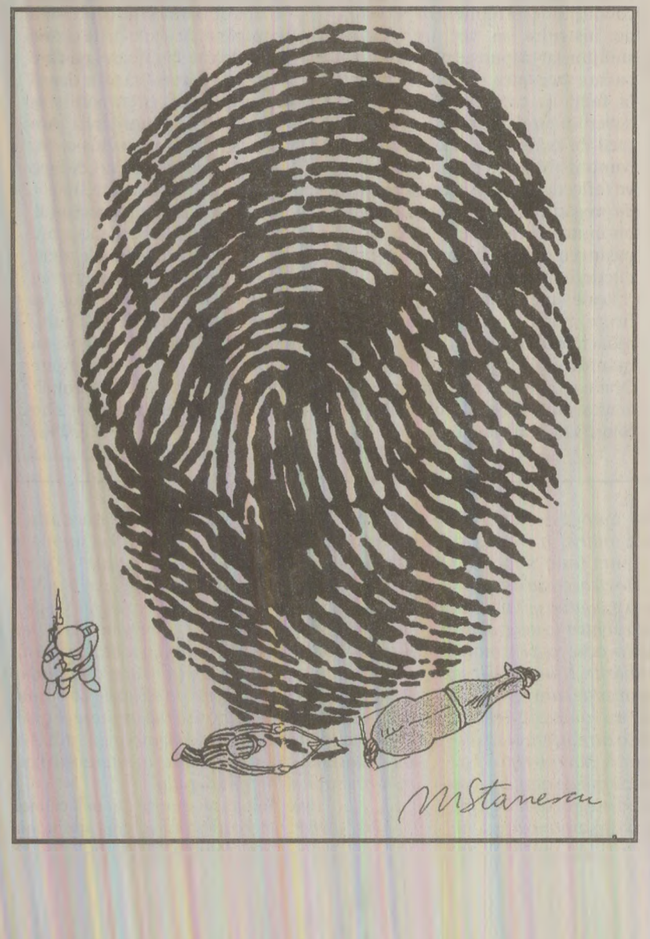

JURNALE PERSONALE

4 DECEMBRIE

Se zice că Ceaușescu își caută țară de azil, și că una singură este dispusă să-l primească: Africa Centrală. O franco-română a fost la București ca să-și incinereze mama care a fost călcată de un tramvai. A trebuit să locuiască la hotel: 70 de dolari pe zi, fără încălzire, 100 de dolari cu încălzire. Afară erau minus 16 grade. La miliție, unde a trebuit să se prezinte, s-a întâlnit în ușă cu un om pe care-l aduceau cu cătușele la mâini. Pe stradă oamenii circulau cu șosete peste bocanci ca să nu alunece pe zăpada înghețată.

Sanda Stolojan, Nori peste balcoane. Jurnal din exilul parizian. Traducere din franceză de Micaela Slăvescu. Revizuită de Sanda Stolojan, București, Humanitas, 1996, p. 310

Șeful își critică subalternii. Învinuiește guvernul și ministerele pentru neajunsurile din țară. Dar ce pot să facă acestea când totul depinde de cel care conduce singur treburile țării și a cărui politică e una absolut dementă și megalomană? Și apoi, de unde aceste „neajunsuri", când în fiecare discurs afirmă că o ducem bine și că avem de toate? Și de ce se preocupă tocmai acum să se mărească bursele elevilor și studenților (cu foarte puțin, de altfel)? Să se simtă oare amenințat de ceva? De cine se teme, el, „fiul cel mai iubit" al poporului?

Victor Felea, Jurnalul unui poet leneș. Ianuarie 1955 – martie 1993, Ediție îngrijită de Lidia Felea, București, Editura Albatros, 2000, p. 738

Încă dinainte de Congres tot aud de manifeste ce apar peste tot în țară – în București, la Ploiești, la Brașov. Mama îmi jură că a văzut cu ochii ei unul lipit pe un stâlp de iluminație publică din Bacău. Era scris cu o vopsea oarecum fluorescentă și cerea „Jos dictatura!" Același lucru scrie și pe inscripția de lângă Apemin, vizavi de Poștă, pe care n-au reușit s-o șteargă în întregime. Cineva îmi spune că la București au apărut manifeste pe străzi, în magazine, că ar fi fost fost văzute mici manifeste lipite pe borcanele din autoserviri. Până azi, deși am auzit știrea, eu n-am văzut nici unul. Poate nici nu există – oricum, e deja foarte important că „mentalul colectiv" concepe așa ceva drept posibil!

(Continuare în pag. a II-a)

Agenda Elenei Ceaușescu

După ce și-a condus soțul la aeroport pentru plecarea la Moscova, Elena Ceaușescu și-a început primirile la birou.

Îi va fi împărtășit Polianei Cristescu grijile și părerile ei despre blestemul perestroikăi lui Gorbaciov? După notațiile agendei, fosta noră i-a fost confidenta cea mai apropiată în 1989. Luni, 4 decembrie, a reținut-o aproape o jumătate de ceas (orele 10:25-10:45).

L-a primit apoi pe Radu Burciu, șeful secției construcții din antrepriza mare a Gospodăriei de partid (orele 10:45-11:07). Printre ofițerii din serviciul de pază și protecție se zvonise că soției Ceaușescu plănuiau Revelionul 1989-1990 în noua lor vilă de la Olănești. Discutase, poate, cu Burciu și ultimele amenajări.

Pe postul de la comandă în locul lui Nicolae Ceaușescu, soața l-a primit pe gen. Iulian Vlad. A fost lungă această primă întrevedere (orele 11:07 12:04), urmată de o a doua, după-amiaza (orele 17:35-18:00). I-a prezentat șeful serviciilor speciale note și rapoarte ca lui Nicolae Ceaușescu? Ori a informat-o verbal, știut fiind că Tovarășa se plictisea repede de lectură?

După prima întâlnire cu Vlad, l-a primit pe Silviu Curticeanu (orele 12:15-12:33). Și programul după-amiezei l-a început cu același Curticeanu (orele 16:00-16:32), chemat împreună cu Ion Teoreanu. Ministrul Învățământului a fost reținut mai mult, poate și legat de telegrama publicată a doua zi în Scînteia. După UTC și UASCR venise rândul Ministerului Educației și Învățământului să-și exprime „recunoștința" pentru majorarea cu 10% a burselor studențești. Să nu fi cugetat niciodată Ceaușeștii la furia și umilința românilor obligați să-i roage și să le mulțumească ca unor zei?

După Teoreanu, l-a primit pe Nicolcioiu, șeful protocolului de stat (16:57-17:03).

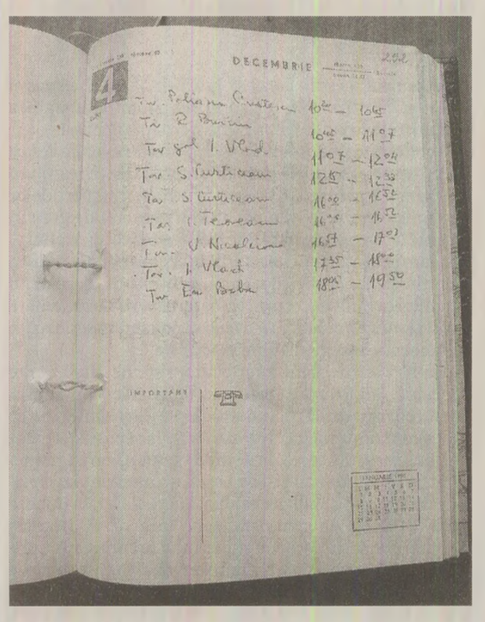

Aproape două ceasuri s-a sfătuit cu Emil Bobu (orele 18:05-19:50) după cea de-a doua vizită a lui Iulian Vlad. Din biroul ei au plecat la aeroport, probabil împreună, să aștepte sosirea lui Ceaușescu.

Lavinia BETEA

ROMÂNIA ÎN PRESA INTERNAȚIONALĂ

NADIA: CUM AM FUGIT

***Le Soir* din 4 decembrie 1989 relata amănunte despre fuga din România a gimnastei Nadia Comăneci.**

„Nadia Comăneci, starul gimnasticii care a fugit în vest săptămâna aceasta, descrie într-un interviu publicat duminică pentru săptămânalul britanic *Mail on Sunday* cum a trecut frontiera pe jos, noaptea, mergând prin noroi și pe gheață timp de șase ore. „«Nu am putut să spun nimănui ca o să plec. Nu mi-am putut lua rămas bun de la părinții mei, l-am mințit pe fratele meu», explică Nadia Comăneci într-un interviu calificat de *Mail on Sunday* ca fiind «exclusivitate mondială». «Evadarea» sa a fost pregătită cu ajutorul prietenului ei californian Constantin Panait: «Duminică seara am părăsit împreună casa părinților mei de la București și am închiriat o mașină pentru a ajunge la Timișoara, lângă frontiera maghiară», povestește favorita jocurilor olimpice de la Montreal, care a fugit împreună cu prietenii ei. Constantin Panait i-a lăsat la 15 kilometri de graniță, după care s-a dus să-i aștepte de cealaltă parte a frontierei. «Am început să mergem pe la miezul nopții, pe câmp, prin noroi. Deseori am fost nevoiți să ne târâm pe gheață sau prin apă. Nu am văzut grăniceri, dar auzeam câinii lor. La ora șase dimineața am zărit sârma ghimpată. Abia atunci am văzut un indicator și am realizat că eram în Ungaria.»"

Unde stalinismul încă prosperă

Robin Knight scria pentru *US News & World Report* despre singularitatea regimului comunist de la București în Estul cuprins de reforme. „Circulă un banc zilele astea prin București. Un bărbat merge zilnic la chioșcul de ziare, cumpără ziarul Scînteia, se uită peste prima pagină și apoi aruncă ziarul la gunoi. Vânzătorul, după ce luni de zile observă scena, îl întreabă într-un final ce face. „Caut necrologul", spune bărbatul. Vânzătorul îi spune că sunt pe pagina trei. „Nu și cel pe care îl caut eu", răspunde bărbatul.

(Continuare în pag. a IV-a)

Pagini realizate cu sprijinul AGERPRES – Agenția Națională de Presă AGERPRES

ÎN EXCLUSIVITATE, GEN. (R.) CONSTANTIN OLTEANU, FOST SECRETAR AL CC AL PCR CU PROBLEME INTERNAȚIONALE:

Mărturii despre ultima vizită a lui Ceaușescu la Moscova

(Urmare din pag. I)

Nu cred... Vă dați seama, la mesele comune nici Ceaușescu nu putea aduce, trebuia să se conformeze invitației. Când era doar cu delegația noastră, proceda în felul acesta. Mâncam la aceeași masă, numai că lui îi aducea ospătarul ceea ce stabilise. Cred că cereau permisiunea gazdelor să folosească instalațiile de la bucătărie. Noi mâncam ceea ce ne ofereau acolo și așa a fost de fiecare dată. El ne îndemna să servim și de la el... Nu atunci, la Moscova când era amiaza, dar alte dăți, seara..."

Dar ea, Elena Ceaușescu, mânca, la fel, de-acasă? „N-am fost în delegații cu ea, precizează dl Olteanu. Eu am fost în delegații cu Ceaușescu la ședințele Comitetului Politic Consultativ, alte asemenea activități, n-am fost în vizite când erau împreună. Pentru că s-a discutat chestiunea aceasta, îmi amintesc că aducea și un vin roșu. Zicea că are tărie alcoolică 7°. La masa de la Moscova, Ceaușescu a fost foarte reținut și foarte preocupat. Intuia unele chestiuni care a vrut să-i fie favorabile. Dar nu știam nici unul ce ne va spune Gorbaciov și cum va fi. Ne-a spus doar că ne va informa ce a discutat cu Bush."

Gorbaciov nu l-a pupat pe Dăscălescu!

M-am folosit de prilej ca să-i reamintesc dlui Olteanu că în 1993 în fața unei comisii senatoriale de investigare a evenimentelor din 1989, Ion Dincă (fost membru CPEx și prim-viceprim-ministru al Guvernului) a povestit următoarele despre vizita lui Ceaușescu al Moscova: „Ne-a informat (Ceaușescu – *n.n.*) că la primire, Gorbaciov s-a îmbrățișat și l-a sărutat pe Dăscălescu, iar lui i-a întins o mână care i s-a părut neprietenoasă (...) În una din stenograme, discuțiile dintre Gorbaciov și Ceaușescu au fost extrem de dure și direct amenințat că, dacă nu va aplica aceleași metode de „perestroika" în România, se va prăbuși și regimul din România și o dată cu el și Ceaușescu. Când s-a întors în țară, într-o discuție cu Ceaușescu s-a plâns că a fost tratat de Gorbaciov așa cum tratează un stăpân puternic o slugă mică. Și s-a pus și întrebarea ce încredere prezintă el, Gorbaciov în US și ce încredere prezintă Dăscălescu? S-a pus această problemă atunci că această intervenție a lui Gorbaciov, amenințătoare față de România, nu va rămâne așa ci se va recurge la măsuri de destabilizare a situației din România. Aceasta era la 7 decembrie când s-a întors din Rusia. Am citit stenogramele: una care privește discuțiile cu delegația și alta este asupra discuțiilor tête-à-tête; cu aceste stenograme vă poate ajuta dl Curticeanu, că el le păstra la Cancelarie. (...) De-atunci nu am mai avut nici o rezervă că ne vom prăbuși".

Trecând cu vederea inexactitățile de datare din relatarea lui Dincă este adevărat că Gorbaciov a avut acest comportament mai mult decât surprinzător față de primul-ministru Dăscălescu? – l-am întrebat pe dl Constantin Olteanu.

„De unde știe Dincă când nici n-a fost acolo?! – și-a exprimat dezacordul interlocutorul. Nu putea să facă nici Dăscălescu asemenea declarații, pentru că Ceaușescu dacă afla... cum era să facă treaba asta?! Dincă a făcut multe declarații, iertați-mă, îmi pare rău că l-am cunoscut. Mi-a fost și șef întâi, mi-a fost și coleg de școală militară, și am părerea mea. Însă el n-a fost acolo. Iar Ceaușescu nu putea să informeze „Gorbaciov s-a îmbrățișat cu Dăscălescu, nu cu mine", că era o treabă cu totul nefavorabilă lui. Nu e adevărat."

„Cum se împacă ce ne-ați spus despre NATO cu ce-a declarat Bush?", l-a interpelat Ceaușescu pe Gorbaciov

„Noi am sosit la locul și ora stabilită pentru întâlnire, și-a continuat martorul relatarea asupra ultimei vizite la Moscova. Gorbaciov a întâmpinat delegațiile în ordine alfabetică, după grafic. S-a respectat cu totul graficul. S-a îmbrățișat cu șeful statului care era și șeful delegației și cu primul-ministru. Apoi a dat mâna cu mine și cu Stoian. Am mers în sala destinată ședinței. Și aceasta s-a desfășurat așa cum fusese anunțată principial de organizatori. A început Gorbaciov, a durat vreo oră și ceva informarea lui. Cu ce a vrut el, ne-a informat. Ne-a spus că s-a înțeles cu Bush ca să mai scadă asperitățile între cele două blocuri militare, între blocurile economice. Erau măsuri împotriva a ceea ce se numea Războiul Rece. A spus că a fost la Papa, și, zice el, «Papa a fost de acord cu noi» – fără a mai spune și cu ce și cu care «noi». Vorbea așa, în general, iar Ceaușescu a pus o întrebare... După ce a terminat Gorbaciov informarea, că nu l-a întrerupt, Ceaușescu, cu un buletin Agerpres în mână, a spus: «Cum se împacă ce ne-ați spus dumneavoastră cu NATO și Tratatul de la Varșovia, că uitați ce a declarat Bush în drum spre Bruxelles, ca să își informeze aliații lui. Spune că „vom extinde și vom întări NATO"». Gorbaciov n-a avut ce să răspundă."

Generalul Constantin Olteanu, prețios martor al istoriei, a avut bunăvoința să dea detalii despre ultima călătorie a lui Ceaușescu în capitala Uniunii Sovietice FOTO: Arhivele Naționale

Ceaușescu i-a cerut lui Gorbaciov să retragă trupele sovietice din toate țările socialiste

„După aceea s-a pus în discuție declarația cu condamnarea intervenției din 1968, și-a continuat amintirile dl. Constantin Olteanu. Și atunci Ceaușescu iar s-a ridicat și a spus: «Noi nu putem să semnăm această declarație, pentru că noi n-am intervenit în Cehoslovacia, dimpotrivă, am condamnat. E o greșeală ce s-a comis atunci». Iar Gorbaciov a fost de acord: «Bun. Nu semnați».

Nici n-avea rost să semnăm. Nu trebuia, dacă noi n-am invadat Cehoslovacia în 1968. «Cam târziu după 21 de ani!, spune Ceaușescu. Dar totuși e bine că se face și acum».

Și a continuat cu propunerile. «Eu propun – zice Ceaușescu, așa dintr-o dată – să se retragă trupele sovietice din Cehoslovacia». Gorbaciov, ca să răspundă ceva, zice: «Noi o să discutăm cu delegația cehoslovacă, că e în vizită și mai rămâne la noi. O să discutăm treaba aceasta». Iar Ceaușescu a continuat: «Vreau să se retragă trupele sovietice din toate celelalte țări socialiste, nu numai din Cehoslovacia». Gorbaciov s-a blocat, a zis că trebuie să discute cu fiecare și să vadă. Și a cerut o pauză.

Am făcut pauză. Ceaușescu n-a ieșit din sală, n-am ieșit nici eu. Gorbaciov a chemat delegația germană. Acum era secretar-general Egon Krentz, un tânăr pe care îl cunoșteam bine, tot așa, îl cunoștea și Ceaușescu. Modrow, care fusese prim-secretar era acum prim-ministru, și au venit cu punctul de vedere ce l-au stabilit în pauză. În această pauză, Krentz a venit și la Ceaușescu. «Ce faceți?» etc. La plecare a spus așa: «Tovarășu' Ceaușescu, la revedere, nu știu dacă ne mai vedem...» Nu știu dacă ne mai vedem.... puteai să înțelegi orice.

După pauză, au luat cuvântul nemții, că ei nu sunt de acord să se retragă trupele sovietice datorită situației. «Că nu e momentul, că n-ar fi bine, că e o problemă complexă, trebuie studiată, trebuie gândită...» etc.

Ultimul din garda veche

„Din ceea ce am putea numi garda mai veche dintre cei prezenți la întâlnire, garda veche erau Ceaușescu și Jaruzelski, a observat dl Olteanu. Acela n-a intervenit în nici un fel, dar nici nu s-a opus la ce s-a discutat acolo. Care a fost problema cu declarația cu Cehoslovacia... am descifrat pe urmă după cele ce-au urmat în țările zise socialiste atunci. Mesajul lui Gorbaciov era următorul: «Dom'le dacă acum vă răsculați, dacă vă răzvrătiți, noi nu intervenim». Era clar prin condamnare că intervenția fusese o greșeală; a fost așa, a fost pe dincolo... dar s-a terminat.

Dintre cei prezenți s-a întreținut Gorbaciov mai amical cu Mladenov care era succesorul lui Jivkov".

A fost și o întrevedere a doua zi între Gorbaciov și Mladenov a cărei stenogramă Gorbaciov a publicat-o în „Avant-memoriile" sale, am comentat eu.

„Da, cu bulgarii noi întotdeauna am avut probleme, a menționat interlocutorul. Deranjau și pe sovietici uneori prin modul lor de a-i apăra fără să-i angajeze cineva, dincolo de ceea ce era normal.

La 4 decembrie discuțiile s-au încheiat cu declarația de condamnarea a intervenției în Cehoslovacia aprobată. Au luat cuvântul, în afară de delegația noastră, ceilalți șefi ai delegațiilor care au apreciat informarea prezentată de Gorbaciov, conținutul ei, în maniera în care atunci se făcea lucrul acesta.

Ceaușescu nu s-a referit în nici un fel la informarea aceasta, ci era preocupat de partea a doua a întâlnirii. Unde fiecare delegație avea programul ei, nu s-a mai procedat ca altădată, gazda să dea o masă".

80 de minute au convorbit Ceaușescu și Gorbaciov

Referindu-se la ultima întâlnire dintre Ceaușescu și Gorbaciov, condiție pusă de liderul român pentru a veni la Moscova, fostul secretar al CC al PCR a povestit următoarele: „Gorbaciov a spus următorul lucru: «Având în vedere că trebuie să sosească ministrul Afacerilor Externe al Republicii Federale Germania, cum era atunci, taman în seara aceea la Moscova șeful delegației trebuie să îl întâmpine, așa că eu propun să participați numai dumneavoastră, tovarășe Ceaușescu și cu tovarășul Dăscălescu. Tovarășul Olteanu să mai discute cu omologul lui, Alexandr Iakovlev». Și Stoian să rămână pe-acolo, că nu mai avea corespondent. Ceaușescu nu s-a opus și a mers pe formula aceasta. La întâlnirea cu Gorbaciov și Rijkov, prim-ministrul URSS, Ceaușescu a mers împreună cu Dăscălescu. Au intrat într-o sală mai mică, adiacentă celei unde avusese loc ședința aceea. M-am uitat la ceas – a durat 80 de minute întâlnirea.

Încă o dată, din partea română erau Ceaușescu, Dăscălescu, translatorul Gheorghe Stoica și, pe urmă, a fost un stenograf. În ultimele 20 de minute a intrat și Mitea pentru comunicatul de presă".

Gorbaciov e periculos, a zis Ceaușescu

„Am fost conduși la aeroport. Iar în avion când eram noi patru la masă – Ceaușescu, Dăscălescu, eu și Stoian – Ceaușescu mi se adresează mie: «Am spus eu că era mai bine să vină Stoian și să nu venim toți». Tovarășul Stoian singur?! Dar cine-ar mai fi ridicat atunci problemele pe care le-ați ridicat dvs? – am zis eu. Nu s-a mai dat nici un răspuns. Și au comentat între ei, dar de față cu noi, Ceaușescu și cu Dăscălescu, negativ, bineînțeles, despre Gorbaciov. «E om rău ăsta!» – au spus. Ceaușescu zicea că e periculos. După niște discuții contradictorii vă dați seama că nu mai îndrăznea nici unul să insiste. Am ajuns la București, a fost informat Comitetul Politic Executiv, s-a făcut și stenograma. În ședința CPEx de vineri, 15 decembrie, după alte probleme care s-au ridicat acolo – eu eram vizavi de el la masă, iar în dreapta mea era Milea –, mi se adresează Ceaușescu: «Trebuie să discutăm cu sovieticii problema cu Basarabia!» Ne-a surprins pe toți cu treaba aceasta. «Noi am mai pus asta, zice, și Gheorghiu-Dej a ridicat problema aceasta și nu numai o dată». Constantin Cernenko, când era secretar, a spus: «Da, să vedem». Contrar uzanțelor din lumea politicului, fostul secretar al CC se abține însă de la ipoteze și speculații. «Eu nu spun ce nu știu, ce n-am văzut, ce n-am trăit...» – e motivația lui."

În același număr de Scînteia din 5 decembrie, unde a apărut comunicatul vizitei la Moscova, s-a anunțat și vizita lui Ceaușescu în Iran. L-am întrebat dacă proiectul vizitei la Teheran era motivat de deficitul de țiței, creat de sovietici prin nerespectarea contractului cu România. „Aici e vorba de oportunitate, mi-a răspuns. De vizita în Iran nu eu m-am ocupat. Ci Ministerul Afacerilor Externe și cu cei de la Guvern și cu Ion Radu, prezent în delegație. Ei s-au dus înainte pentru a discuta cu iranienii. Problema a fost la discuția din CPEx din 17 decembrie – dacă să se ducă sau nu Ceaușescu în Iran. A doua zi dimineața, în ziua de 18 – mi-a relatat medicul veterinar care se ocupa de câinele lui Ceaușescu și care spunea tot ce vedea –, înainte de plecare, Ceaușescu l-a chemat la el pe Milea și l-a întrebat: «Care e situația la Timișoara? Hai să vorbim și cu Coman și cu Bălan!». El nu se hotărâse încă să plece, din cauza situației de la Timișoara. Dar a fost dezinformat atunci, așa cum a fost și pe urmă. Mi-a spus Dăscălescu mie după aceea, «când au zis Fără Ceaușescu! etc., trebuia să informăm.» Eu nu îi iau apărarea, nu sunt avocatul lui, dar ei au informat greșit și el n-a știut ce decizie să ia". Cât despre restul speculațiilor privind întâlnirea lui Ceaușescu cu Gorbaciov și cele ce-au urmat, fostul secretar al CC al PCR persistă în același răspuns: „Eu nu spun ce nu știu, ce n-am văzut, ce n-am trăit..."

Lavinia BETEA

Citiți în Scînteia de mâine: Stenograma întâlnirii Ceaușescu-Gorbaciov din 4 decembrie 1989

CEAUȘESCU ÎN AMINTIRILE LUI GORBACIOV (5)

Întâlnire la Colinele lui Lenin

(Urmare din pag. I)

Răspunsul acesta a părut să-l surprindă. „Da", a spus el agitat și bâlbâindu-se, „ea contribuie mult la imaginea socialismului, dar are părți bune și mai puțin bune.

O perfecționare și înnoire a societății este necesară, totuși evenimentele din unele țări ale Europei de Est reprezintă o amenințare pentru socialism, pentru soarta partidelor comuniste, iar urmările pot atârna deosebit de greu în balanță". A continuat: „Uniunea Sovietică ar trebui..." Priveam neabătut în ochii interlocutorului meu. Ceaușescu a simțit asta, s-a oprit o clipă, apoi a continuat: „...desigur nu cu mijloace militare, ci prin elaborarea unei noi orientări, să-și valorifice influența. Ar trebui să ne gândim serios cum trebuie procedat în unele țări socialiste."

Atunci i-am declarat interlocutorului meu fără multe ocolișuri: „Știi, tovarășe Ceaușescu, bineînțeles că putem să ne întrebăm cum să procedăm, dar ne întrebăm și din ce motive am rămas atâta timp inactivi ori am procedat exact pe dos de cum se cerea de destulă vreme. Cine i-a împiedicat pe Honecker sau pe Jakes ca, la un nivel de viață relativ ridicat și la o stabilitate evidentă în țările lor, să inițieze acele procese de democratizare care ar fi răspuns așteptărilor societății? De mai multe ori am vorbit prietenește cu Honecker: – Nu rata dezvoltarea care se coace la voi.–, dar Honecker s-a sustras unei discuții deschise. Îmi pot imagina cum dumneata, Nicolae, în întâlnirile cu el, m-ați atacat, cum ați batjocorit perestroika. Vă recunosc dreptul la o părere proprie. Dar cât de mult timp ați pierdut în mod inutil prin asta! Peste tot se ridică multe probleme din cauza amânărilor, întârzierilor, și la noi în URSS."

Ceaușescu abia dacă avea ce să riposteze la asta. A declarat numai că Honecker și cu el nu m-au criticat, ci doar au schimbat opinii între ei. Apoi și-a exprimat părerea de rău asupra felului cum a fost tratat Honecker.

Toată ziua Ceaușescu a rămas extrem de tensionat și, ca întotdeauna când era agitat, vorbea cu dificultate. Nu se putea să nu i se observe bâlbâiala. Îi venea greu să-și ducă frazele până la capăt; fața i se schimonosea.

Cu puțin timp înainte de încheierea discuției, Ceaușescu m-a întrebat: „Îți place să vânezi?" I-am răspuns că nici nu mai știam ce înseamnă asta. „Atunci ar trebui să vii la noi. Vino să mergem împreună la vânătoare, avem cele mai bune condiții pentru asta", a spus el, abia zâmbind. Voia el oare să demonstreze prin asta încredere în viitor, voia oare să arate că poziția lui în țară era stabilă? Două săptămâni și jumătate mai târziu s-a ajuns în România la evenimente tragice. Declarațiile lui despre impresionanta stabilitate a statului român, relatările lui despre rezultate excepționale toate astea se adresau unei publicități care nu avea nici o legătură cu adevărata stare a lucrurilor. Dar Ceaușescu personal simțea desigur ce îl amenință și recunoștea că doar cu greu va putea să fie iertat. Până și persoane din imediata sa apropiere nu puteau să nu vadă dezastrul iminent. Spațiul lor de decizie era înspăimântător de redus: să se predea de bună voie noii puteri, ori să riște totul și să pună să se tragă asupra demonstranților, asupra poporului? Să încerce să se dea la fund, să fugă pe undeva? Prima cale ar fi pretins curaj; către cea de-a doua îi împingea frica și un orgoliu paralizant.

La 22 decembrie 1989 regimul Ceaușescu, care a dăinuit în România un sfert de secol, a fost răsturnat de populație. Armata i-a sprijinit pe cetățeni. La 25 decembrie, Nicolae și Elena Ceaușescu au fost împușcați, conform sentinței unui tribunal excepțional, pentru crimă împotriva poporului român. Venise sfârșitul, și într-un anume sens acest lucru poate fi considerat amar și tragic nu numai pentru Ceaușescu, ci și pentru poporul care, prin suferințe de decenii, a dus la aceste evenimente. Pentru mine în orice caz răzbunarea, și tot ce provine din această motivație josnică, este inacceptabilă; urăsc răfuielile violente, mai ales când degenerează într-o baie de sânge. Dar cum Ceaușescu a dat ordin să se tragă asupra propriului său popor, nu poate fi criticată nici poziția acelora care au luat asupra lor să-i decidă soarta.

Memoria. Revista gândirii arestate, nr. 31
(Traducere din limba germană de Micaela Ghițescu)

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. I)

Fusese convocată o întâlnire la nivel înalt a conducătorilor din statele membre ale Organizației Tratatului de la Varșovia. Peter Mladenov, Karel Urbanek, Egon Krenz, Wojciech Jaruzelski, Nicolae Ceaușescu, Rezso Nyers au fost șefii delegațiilor din Bulgaria, Cehoslovacia, RDG, Polonia, România și Ungaria. Gazdă și oaspeți, au avut parte de o zi densă în evenimente. Mihail Gorbaciov i-a informat despre discuțiile avute cu Papa Ioan Paul al II-lea și președintele Statelor Unite, George Bush. Apoi, liderii din țările ale căror armate intraseră în Cehoslovacia în vara lui 1968 au acceptat să semneze o declarație de căință. În plus, Ceaușescu a cerut și a obținut o întrevedere separată cu Gorbaciov. Numai așa s-a lăsat înduplecat să meargă în persoană la Moscova, au relatat ulterior martorii evenimentelor. Avea să fie ultima întâlnire a lui Gorbaciov cu Ceaușescu.

Nimic nu se aruncă, totul se folosește

Deși recoltatul se încheiase de mult și iarna neprielnică se instalase, în agricultura socialistă nu se stătea cu brațele încrucișate, ca odinioară, când țăranii își treceau vremea la cârciumă depănând povești și consumând producția de peste an. După cules urmau arăturile de toamnă, apoi pregătirea solului pentru însămânțările de primăvară. Bunăoară la IAS Codlea din județul Brașov, pe suprafețele destinate viitoarelor culturi de cartofi, furaje și legume fuseseră aplicate aproape 20.000 de tone de îngrășăminte organice, adică gunoi de grajd și dejecții de păsări. „Menționăm faptul că tot gunoiul de grajd pe care l-am avut stocat în platforme și ferme a fost încorporat în sol o dată cu arătura adâncă", explica Ioan Taiu, directorul IAS-ului.

Dineu la Ambasada Suediei

Conform uzanțelor, Sven G. Linder, ambasadorul Suediei la București, a oferit o recepție cu prilejul încheierii misiunii România. „Au participat membri ai conducerii Ministerului Afacerilor Externe, ai altor ministere și instituții centrale, reprezentanți ai vieții cultural-artistice, ziariști", se scria într-o știre Agerpres. Cum îi chema pe „reprezentanții vieții cultural-artistice" oaspeți ai ambasadorului suedez nu se mai precizează. Teoretic, era în vigoare legea care cerea ca orice discuție cu un cetățean străin să fie anunțată autorităților. După 1989, mulți autori ai unor gesturi de frondă mai mari sau mai mărunte s-au plâns că erau împiedicați să onoreze invitațiile ambasadelor străine.

Povara recunoștinței

Adrian Copil era elev în anul I la Școala profesională a Licelului Industrial „Înfrățirea" Oradea și se

pregătea să devină mecanic de mașini și utilaje. Grozav s-a mai emoționat Adrian la auzul veștii că i s-a mărit bursa de elev. Stăpânit de bucurie, a compus rapid o scrisorică de mulțumire adresată „partidului și conducătorului iubit". „Împreună cu toți colegii mei am luat cunoștință cu nespusă bucurie de măsurile adoptate în recenta ședință a Comitetului Politic Executiv al CC al PCR, fiindcă prin noua sporire a bursei școlare, condițiile de întreținere în perioada de instruire se vor îmbunătăți simțitor, iar răspunsul nostru la grija cu care societatea, partidul veghează la felul în care ne pregătim să devenim buni specialiști, constructorii de mâine ai socialismului și comunismului în patria noastră se va reflecta în intensificarea muncii de pregătire, în calitatea rezultatelor obținute, în felul cum vom ști să păsim cu dreptul în muncă, în producție, în viață."

Reale sunt numai datele de identificare, restul vorbelor aparținând redactorului responsabil cu învățământul de la ziarul județean din Oradea. Care mai mult ca sigur s-a achitat de „sarcină" după „rețeta" folosită pe scară largă.

Cristina DIAC

JURNALUL OMULUI SIMPLU

„Singurul meu joc era «Nu te supăra, frate!»"

(Urmare din pag. I)

Greul eu nu prea l-am simțit. Nu era vară sau iarnă în care eu și fratele meu, Doru, să nu plecăm cu părinții în concediu, cu bilet de la sindicat. Tata făcea rost de țigări Kent și aducea câte 2-3 navete cu sticle de Pepsi, din care aveam voie să bem doar câte una pe zi. În toamna aia, am mers cu mama la un magazin de pe Lipscani, unde se vindeau cizme de damă și de copii. Mi-a cumpărat de acolo niște cizme albe, foarte frumoase, pe care mai apoi n-a vrut să mi le dea să le port la școală, că era noroi și se temea să nu le murdăresc. Am plâns până am convins-o. Nu aveam prea multe jocuri, de fapt, în afară de «Nu te supăra, frate!», nu-mi aduc aminte de nici unul. Ne jucam cu păpușile în scara blocului, eu și prietenele mele. La ora 8:00 seara, eram mereu strigată de bunicul meu și anunțată că încep desenele animate cu Mihaela. Ne culcam devreme; și acum am în minte puricii pe ecranul televizorului."

(a consemnat Irina MUNTEANU)

Declarația guvernului sovietic cu privire la evenimentele din 1968 din Cehoslovacia

Agenția TASS a dat publicității Declarația Guvernului sovietic cu privire la evenimentele din 1968 din Cehoslovacia în care se arată că, în disputa internă din anul 1968 din Cehoslovacia în jurul sarcinilor, devenite, în mod obiectiv, majore, conducerea sovietică din acel timp a aprobat poziția uneia dintre părți. O asemenea atitudine neadecvată, se spune în declarație – amestecul în treburile unei țări prietene –, a fost justificată atunci prin confruntarea ascuțită între Est și Vest. Documentul arată că Guvernul sovietic împărtășește punctul de vedere al Prezidiului CC al PC din Cehoslovacia potrivit căruia pătrunderea armatelor a cinci state socialiste pe teritoriul Cehoslovaciei, în anul 1968, nu a fost întemeiată și, în lumina faptelor cunoscute acum, hotărârea respectivă a fost greșită.

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. I)

Asta am ajuns – în timp ce peste tot în jur oamenii ies cu zecile și sutele de mii în stradă strigând „Noi suntem poporul!" sau „Havel la palat!", noi ne bucurăm la gândul că, în sfârșit, „măria sa poporul român" (cum scrie în Flacăra), a reușit să privească manifestele împotriva dictaturii ca pe un fenomen posibil! E, totuși, un progres, orice s-ar zice. Într-o mie de ani, scăpăm și de Ceaușescu! Care, în ciuda alurei de cadavru-viu pe care o avea la Congres, pare etern, etern ca un blestem de moarte. Am auzit însă – și asta din prea multe locuri, ca să nu fie un sâmbure de adevăr – că au apărut și în Iași manifeste care cer populației să vină pe 14 decembrie, la ora 16:00, în Piața Unirii, pentru a manifesta împotriva regimului. Din alte surse, aflu că această manifestație ar trebui să fie numai o pregătire pentru alta – și mai mare! – programată pentru 30 decembrie.

În fond, în RDG și în Cehoslovacia, tot prin manifestații s-au produs schimbările. N-am reușit să aflu dacă există și vreo organizație care revendică aceste acțiuni. De fapt, nici nu contează. Cel mai important este să se creeze o atmosferă și să dispară teama asta paralizantă. Mă întreb ce s-ar putea întâmpla în fond dacă mii de oameni s-ar aduna în Piața Unirii, pe 14, la aceeași oră? De fapt, aici e problema. Dacă nu există organizatori, nu s-ar întâmpla mare lucru. Ar putea oare mulțimea, odată adunată, să-și producă rapid organizatorii? În mod spontan, vreau să spun. Nu-mi dau seama. Oricum, cu toate „cozile" ce se țin după mine, am de gând să merg pe 14 în Piață. În cel mai rău caz, s-ar putea să mă aresteze „la propriu", considerându-mă printre organizatori. Deși nu sunt. Nici nu aș fi avut cum, cu toată paza asta și cu lipsa mea de experiență în acest domeniu. Dar ei ar putea să profite de situație ca să mă aresteze. Ei și? Nu puteau ei să mă aresteze „la propriu" încă de la începutul lui octombrie? Ba da. Nu mi-am asumat acest risc? Ba da. În interiorul meu, mi-am asumat chiar mai mult.

Liviu Antonesei, Jurnal din anii ciumei: 1987-1989. Încercări de sociologie spontană, Iași, Polirom, 1995, p. 117-118

INCINERAȚI PE „RUGUL" REVOLUȚIEI

LEONTINA BÂNCIU: „MAMA, ACASĂ E BINE. DAR EU PRESIMT CĂ O SĂ MOR"

(Urmare din pag. I)

O familie modestă

În general, familia Bânciu a dus o viață modestă la fel ca majoritatea românilor din „Epoca de Aur". Locuiau la bloc, într-un apartament de 42 mp. Chiar și adunate la un loc, salariile lor rămâneau tot modeste. Cu toate astea, concediile și le făceau în fiecare an, la munte ori la mare, după cum apucau bilete la vreo stațiune turistică. Și niciodată nu plecau fără copii. Se bazau doar pe ei, și pe munca lor. Soțul nu avea pe nimeni pe lume de la care să primească vreun ajutor. Iar soția, venită tocmai din inima Ardealului, nu avea nici ea prin apropiere vreo rudă la care să apeleze în caz de nevoie. În ultimul timp, Leontina începuse să frecventeze Biserica Penticostală. Era credincioasă, fără să fie totuși o habotnică fanatică. Se spune că oamenii credincioși știu când vor muri. Ori măcar că vor muri în curând. În ultima vară a vieții sale, într-o perioadă în care ea și copii săi erau la Bistrița, în vizită la casa părintească, ea a spus „Mama, acasă la noi totul este bine, dar eu presimt că o să mor. Nu știu de unde îmi vine gândul ăsta, dar eu asta cred". Iată deci că familia Bânciu era una obișnuită, la fel ca alte milioane din patria noastră socialistă. Totuși, în 1989, ambii soți erau revoltați, atât de lipsa de libertate cât și de absența oricărei speranțe de mai bine. Cu câțiva ani înainte, fratele Leontinei încercase de câteva ori să fugă din țară. Dar fusese prins de fiecare dată. În acea perioadă, soții Bânciu ascultau la radio toate „vocile interzise" iar la televizor urmăreau emisiunile posturilor sârbești. Sau după cum își amintește și acum Ioan, „eram pregătiți pentru o schimbare, așteptam doar momentul în care ea avea să se producă".

„Cimitirul săracilor" din Timișoara, locul în care au fost căutate cadavrele martirilor incinerați în Crematorul Cenușa, din București
FOTO: Asociația Memorialul Revoluției din Timișoara

„În oraș a început Revoluția"

Familia Bânciu n-a știut mai nimic despre ceea ce se întâmplase în oraș în noaptea de 16/17 decembrie 1989. Spre deosebire de alte duminici, în dimineața de 17, Ioan s-a trezit cu mult înaintea soției. „Am văzut-o că dormea atât de liniștit, că nu m-am îndurat să o trezesc. Duminica se trezea prima și ne lăsa, pe mine și pe copii, să mai trândăvim în pat. Făcea cafeaua și micul dejun pentru toți. Dar atunci nu a fost așa. M-am mișcat încet prin casă și, la un moment dat am văzut-o cum zâmbea prin somn. M-am îmbrăcat în liniște și am plecat să fac eu piața. De obicei nu mă lăsa, zicea că nu știu ce să cumpăr, dar atunci am vrut să-i fac o surpriză". Alarmate de cele petrecute în noaptea trecută, autoritățile băgaseră de toate în magazine, cum nu se mai întâmplase de foarte mult timp. Bărbatul a umblat prin prăvălii și, cam într-o oră și jumătate, s-a întors acasă cu plasele pline. În drumurile sale, a aflat și că „noaptea trecută începuse Revoluția". Iar lumea era convinsă „că Ceaușescu pică, nu mai are mult și o să scăpăm de el". Cum a ajuns acasă, primul lucru pe care l-a făcut a fost să-i povestească nevestei despre toate acele întâmplări și despre faptul că forțele de ordine erau strânse în Piața Maria. Dar și că foarte mulți timișoreni și-au dat întâlnire atât acolo cât și în fața Catedralei din oraș. I-a propus să meargă și ei, să vadă ce se întâmplă. Ea a fost de acord, dar cu o condiție: să vină și el la slujbă, la Biserica Bethel, unde predica pastorul Duhulescu. Ioan n-a avut nimic împotrivă. L-au luat și pe copilul cel mic și, cu el pe umeri, au trecut prin cordoanele de soldați. La Bethel, în cursul predicii pastoral a spus că „în orașul nostru se întâmplă ceva bun, ceva bun din punct de vedere spiritual". Soții Bânciu au plecat de acolo înainte de sfârșitul slujbei și, odată ajunși în oraș, s-au amestecat printre oameni, într-un prim grup care a pătruns în Prefectură. S-au întors acasă în jurul prânzului. Acolo Leontina s-a apucat să curețe niște cartofi, pe care voia să-i gătească. Dar nu a mai apucat niciodată.

„Soldați, soldați, pe cine apărați?"

Pe la ora ora 16:00 soții Bânciu au plecat din nou în oraș, de astă dată fără copii. „Era de parcă ne-ar fi atras un magnet" își amintește Ioan și acum. În centru, lumea manifesta pașnic iar singurele forme de protest erau lozincile scandate în gura mare: „Libertate, libertate", „Jos Ceaușescu", „Români veniți cu noi", „Jos cu comuniștii" și „Există Dumnezeu". În schimb militarii dispuși în cordoane compacte erau huiduiți și fluierați „la scenă deschisă": „Fără violență", „Noi suntem poporul", „Nu trageți în popor", „Soldați, soldați, pe cine apărați?". Soții Bânciu au mers prin oraș alături de o coloană de câteva mii de manifestanți care s-au deplasat pe traseul Primărie – Catedrală – Podul Mihai Viteazul – Bd. Vasile Pârvan – Complexul studențesc – Str. Ofcea – Podul Decebal. Ioan își amintește că, înainte ca mulțimea să intre pe strada care ducea spre Podul Decebal, întreaga zonă a fost survolată de un elicopter. Și tot acolo iluminatul public fusese oprit, de nu se știe cine. Între Podul Decebal și str. Narciselor, mulțimea a fost blocată și la un moment dat chiar înconjurată de forțele de ordine, aduse de Armată, Ministrul de Interne și Gărzile Patriotice. Totuși nimeni nu a dat înapoi iar oamenii au început cântând „Hora Unirii", „Deșteaptă-te, române!" și scandând „Azi în Timișoara, mâine în toată țara" și „Nu vă fie frică, Ceaușescu pică". De-a lungul întregului traseu s-au auzit focuri de armă, dar manifestanții încă mai credeau că ar fi vorba doar despre gloanțe „oarbe". Cu toate acestea, pe sus se vedeau și urmele unor gloanțe trasoare. Totuși, nimeni nu își imagina că se va trage și în oameni. După un timp, lumea a plecat spre Miliție, să-i elibereze pe cei arestați în seara trecută. Acela a fost și momentul în care situația s-a schimbat dramatic: fără o somație anterioară, forțele de ordine au deschis focul. Pe Podul Decebal, primele rafale s-au tras din direcția unor TAB-uri. Realizând că Armata trage, într-adevăr, în propriul popor, soții Bânciu au încercat să se adăpostească cumva. N-au mai avut când. Într-o clipită, Leontina s-a prăbușit ca secerată: fusese împușcată, din spate, de un glonț care i-a trecut prin inimă. Sperând că este doar rănită și ar mai putea avea o șansă, soțul a urcat-o într-o Dacie oprită de alți revoluționari. Mașina, în care mai erau încă trei răniți a pornit spre Spitalul Județean. Acolo, Leontina a fost preluată de un medic și trei asistente care nu au mai putut face nimic altceva decât să-i constate decesul. Soțul a rămas lângă ea doar zece minute, până când o asistentă l-a îndemnat să plece acasă, la copii rămași singuri. A ascultat-o dar acasă a avut o altă surpriză dramatică: prichindeii ieșiseră și ei în stradă, printre tancuri, pe Calea Girocului. Adică exact în zona în care peste aproximativ 30 de minute avea să se deschidă focul asupra demonstranților. „Dacă nu ajungeam acasă, poate că-mi mureau și copii. Când le-am spus că mama lor a murit împușcată, fiica cea mare a leșinat. A doua zi m-am dus la Spitalul Județean, dar nu am mai găsit-o pe Leontina. Până pe 21 decembrie, am umblat peste tot: la Spitalul județean, la Miliție, la Procuratură. Am întrebat de ea peste tot, dar nimeni n-a știut să-mi spună absolut nimic". Încet, încet, s-a aflat că trupurile a aproximativ patruzeci dintre timișorenii morți în timpul Revoluției ar fi fost furate de prin spitale. Dar abia în 1991 localnicii care își căutau încă morții au aflat, pe cale oficială, că 43 de cadavre, furate de la morga Spitalului județean au fost arse la Crematoriul București, iar cenușa lor a fost azvârlită într-un canal colector din Popești Leordeni. Leontina Bânciu s-a numărat printre ei.

Vasile SURCEL

ARTICOLUL ZILEI

Sporirea funcționalității în Gara de Nord și la agențiile de voiaj CFR

Principala poartă feroviară a Bucureștiului și a țării, Gara de Nord, a cunoscut în ultima perioadă importante îmbunătățiri de substanță a funcționalităților – a sistemului informațional, a dotărilor în general –, astfel încât ea se prezintă cu un aspect înnoit, modern. Nu ne vom referi aici la ceea ce s-a realizat până în prezent – am făcut-o cu precedente prilejuri. Subiectul convorbirii noastre cu tovarășul Nicolae Diaconescu, șeful diviziei comerciale a Regionalei CF București, îl constituie obiectivele preconizate în acest context pentru decembrie și prima jumătate a anului viitor, până la intrarea în vigoare a noului mers al trenurilor.

– Experiența de până acum, de la darea în folosință a stației de metrou Gara de Nord și, recent, a racordului acesteia cu magistrala a treia, dovedește că accesul fluxurilor de călători între cele două sisteme de transport trebuie să fie adaptat unor noi cerințe, întrucât intrarea prin holul caselor de bilete clasa a II-a, intens folosită, a devenit nefuncțională. Cum se va soluționa această problemă?

– Pentru a evita crearea unor aglomerații artificiale în hol – menționează interlocutorul –, chiar din această lună se va realiza un acces direct la peron, prin crearea unui culoar care să traverseze sala de așteptare clasa a II-a, intrarea în holul caselor de bilete dinspre Piața Gării urmând să fie închisă. Majoritatea călătorilor, care și-au procurat legitimații de drum de la agențiile de voiaj, vor intra astfel direct pe peron, iar ceilalți, de pe peron, vor avea acces optim la casele de bilete, fără aglomerație. Pentru sporirea vitezei de servire, în spațiul ocupat actualmente de niște birouri, se vor amenaja alte 18 case de bilete.

– Deși sistemul informațional al gării a fost modernizat – prin panourile de teleafișaj –, totuși, în perioadele de vârf de trafic, mulți călători solicită, la biroul de informații de la peronul central, relații privind orele de sosire, destinație ș.a. Aveți în vedere măsuri de optimizare?

– Pentru o mai promptă informare am luat măsura să sporim locurile și modalitățile prin care oferim publicului date utile: vom amplasa pe peronul central alte două puncte de informare, iar pe peroane la plecarea trenurilor vor fi prezenți lucrători cu sarcini speciale în acest sens, care vor putea fi recunoscuți după inscripționarea șepcii: „Informații".

– În ceea ce privește agențiile de voiaj, s-ar zice că au rămas până acum la un „peron de așteptare". Preconizați „o schimbare de macaz"?

– Da, și chiar importantă. Astfel va fi renovată în totalitate agenția din Str. Domnița Anastasia, reproiectându-se amenajările holului și dispunerea afișajelor interioare. Se va monta și aici un panou de teleafișaj pe care se vor evidenția locurile disponibile – pe trenuri, zile și case de emitere a biletelor. Renovarea de aici, ca și cea de la agenția de la Nord Hotel se vor efectua fără a fi afectat programul de funcționare.

Mihai Bărbulescu
Informația Bucurestiului, nr. 11.229/1989

Studenții brașoveni protestatari, reînmatriculați în facultate

De la grevele izbucnite după moartea lui Stalin și până la perestroika lui Gorbaciov, logistica a fost de inspirație marxist-leninistă. Mulțimea muncitorilor trebuia pusă în mișcare și susținută ideologic de intelectuali. În 1987, doi intelectuali s-au solidarizat, prin *Radio Europa Liberă*, cu brașovenii ș Doina Cornea și Silviu Brucan. Iar la Brașov, în duminica de 22 noiembrie 1987, trei studenți la silvicultură protestaseră deschis contra arestării muncitorilor. Cătălin Bia, Lucian Silaghi și Horia Șerban au fost anchetați, exmatriculați din facultate, puși sub urmărire și trimiși la munca de jos.

În toamna lui '89 fuseseră reînmatriculați, la cerere, în facultate. Separați de colegii lor de an care între timp absolviseră facultatea, cei trei protestari nu știau nimic despre soarta muncitorilor cu care se solidarizaseră. „Decizia de exmatriculare a fost luată fără consultarea Consiliului Profesoral sau a Biroului Senatului, a declarat după două decenii conf. univ. dr Filofteia Negruțu, fostul rector al Universității Brașov. Așa ni s-a impus. Din partea Securității a fost un ofițer superior de la București, nu-i mai țin minte numele, care a cerut să fiu destituită. Dar n-a fost să fie așa. Mi-a fost greu să iau decizia de excludere pentru că erau studenți fruntași. Nu-mi aduc aminte de alți studenți exmatriculați. Nu țin minte decât numele de Brumă Ioan."

După două decenii, inițiatorul protestului Cătălin Bia, inginer silvic la Cluj, a opinat: „Cei care au luat parte la demonstrațiile anticomuniste din 1987 de la Brașov și-au făcut evaluări atunci ca și acum, raportându-se la propriile vocații. Rămâne de văzut ce va alege și cultiva comunitatea, prin evaluarea sa, din aceste evenimente". Stabilit în Canada, inginerul silvic Horia Șerban ne-a declarat: „Chiar dacă nu am avut niciodată ocazia să întâlnesc pe nici unul dintre muncitorii arestați și torturați în noiembrie 1987, am avut întotdeauna un respect deosebit față de curajul lor".

Despre duminica de 22 noiembrie 1987 și urmările ei a relatat pentru *Jurnalul Național* domnul Lucian Silaghi, actualmente director al Teatrului de Stat din Oradea (Lavinia Betea).

„Muncitorii arestați nu trebuie să moară!"

A fost un moment de răscruce și la propriu, și la figurat, pentru că stăteam chiar la intersecție de drumuri în Complexul Studențesc Memorandum. Eu puteam s-o iau la stânga spre căminul 5, unde un alt coleg și bun prieten mă aștepta. Dar, ajuns în fața cantinei, l-am văzut pe bunul meu prieten Cătălin Bia cu o pancartă pe care scrisese „Muncitorii arestați nu trebuie să moară!". Se discuta chiar în mediile universitare la modul: „Mă, o să-i împuște! O să-i execute!". Acum poate să ți se pară exagerat, în dictatură însă, scenariul era plauzibil! Discutam între noi, eram în anul IV, în grupa 3401 la Silvicultură, prieteni de nădejde. N-aș vrea să transform relatarea într-o poveste elitistă, dar nouă ne păsa. Eram niște oameni cu preocupări intelectuale și ne deranja faptul de-a fi contemporani cu acest regim inuman și fără perspectivă. Totul părea fără perspectivă! La urma urmelor de ce învățăm, ce șanse avem?...

Cătălin, ca rezultat al frământărilor și discuțiilor noastre de o săptămână, a înțeles să protesteze în acest fel. Fără să ne spună! A fost o secundă când mi-am zis așa: poți să te faci că nu-l vezi pe Cătălin. Dar, problema s-a pus, fulgerător, în următorii termeni: ce le voi spune copiilor mei peste ani dacă nu-l bag în seamă pe Cătălin? M-am apropiat de el și l-am bătut pe umăr... „Te-ai gândit bine?" – l-am întrebat. Mi-a zis că da! și m-am așezat lângă el, în stânga lui.

Protestul a ținut 20 de minute

După vreo zece minute, din cantină a ieșit alt bun prieten și coleg, Horică Șerban, actualmente în Canada, care s-a așezat lângă noi. Deci am fost trei! Interesant că am putut sta 20 de minute! De-o săptămână, complexul era plin de patrule de miliție. Și am fost văzuți de sutele de studenți care veneau la masă. Nu pot să le reproșez nimic, pentru că.... să vă relatez ce s-a întâmplat ulterior. La un moment dat, a venit o patrulă: un subofițer cu caschetă, însoțit de doi soldați care făceau la Miliție.

Șeful ei a pus mâna pe tocul de la pistol, l-a desfăcut și a zis: „Vă rog să mă urmați și nu încercați să fugiți, pentru că o să fac uz de armă!". Și ne-au dus în garajul rectoratului, situat la vreo 30 de metri de cantină. Din acel moment noi n-am mai știut ce se întâmplă afară. Am aflat peste circa un an că afară au început să se adune colegii noștri.

În garajul rectoratului ne-au legitimat, a apărut rapid prorectorul, așa, cu o voce plângăreață. „Măi băieți, ce mi-ați făcut?" și, după vreo 20 de minute, au venit vreo șapte echipaje de luptători USLA. Între timp se adunaseră câteva zeci de studenți, în special de la Silvicultură, colegi de-ai noștri, cerând punerea noastră în libertate, imediată: „Scoateți-i afară!" – strigau ei. Și i-au împins pe studenți cu scuturi și cu bastoane cu impulsuri electrice în căminul 5. Noi am fost duși în fața generalului Nuță, cel care a murit imediat după revoluția de la Timișoara, care ne-a luat: „Băi, ce s-a întâmplat cu voi? S-a umflat mălaiul în voi?". Singurul moment când s-a folosit forța – când am fost urcați în acele ARO-uri. Când ne-au băgat în mașină ne-au înjurat bine și am simțit și un baston, așa, în coaste... De-a lungul anchetei au fost câteva momente psihologice!

Ancheta

Ancheta a durat de pe la 2 până seara la 9, cam așa. Am fost preluat de un anume colonel Faur, dar asta cu numele e o practică. „De ce am făcut asta? Pentru că eram preocupați de soarta muncitorilor. Păi nu spune, Partidul Comunist Român că e un stat al muncitorilor și al țăranilor?! Credeți că oamenii ăia au ieșit de prea bine?" „Tovarășul student, vreau să vă arăt!" și ne arătau pliante cu ce exportă uzinele Steagul Roșu și Tractorul. Cu atât mai mult! „Dacă se exportă rezultatele muncii lor, de ce oamenii ăștia sunt disperați, de ce oamenii ăștia nu au ce mânca?" și el venea: „n-aveți dreptate, elemente huliganice", bla-bla-bla. Am spus tot timpul: „Suntem preocupați de soarta muncitorilor, nu vrem să se întâmple ceva cu muncitorii, pentru că nu sunt vinovați".

Erau momente când mai intrau niște zdrahoni, luau câte un bulan și îl flexau, așa semnificativ. Pe începutul anchetei se auzeau niște urlete sinistre de la câinii-lup din curtea Inspectoratului de Miliție. Și îmi spune la un moment dat Faur: „Câinii ăștia trebuie să-și merite hrana!". Sau, după anchetă, ne-au adunat, stăteam pe scaune și intră un tip subțire, o figură de țigan bătăuș: „Capetele pe birou!", „Aici pe biroul ăsta să-mi pun capul?", zic eu. „Da, domnule, vrei să dormi în cur?!" Luni am fost duși, la ora 11:00, dacă țin bine minte, la sediul rectoratului. Ni s-a comunicat verdictul – exmatriculare pe perioadă nedeterminată. Pe motiv de abateri grave de la disciplina universitară. Am fost întrebați, în fața Senatului acolo, dacă aveam ceva de declarat. Nu, n-avem absolut nimic!

În fața studenților, la o zi sau două, a venit adjuncta de atunci a ministrului Învățământului, care a încercat să le spună că „dvs. trebuie să aveți o altă atitudine". Colegii s-au ținut tare și fiecare, în parte, pe un ton foarte politicos, întrebau: „Cu ce au greșit colegii noștri, pentru că de fapt au vrut să se solidarizeze cu niște muncitori?! Că nu e împotriva moralei socialiste".

Reînmatriculați la cerere

Seara ne-au dus la gară și, sub escorta miliției (tot timpul, interfața a fost Miliția!), ne-au dus acasă, la părinți. Tații noștri aveau, din punct de vedere profesional, și nu numai, zic eu, niște poziții inatacabile. Cătălin Bia era clujean, iar tatăl lui era un reputat profesor de rezistență la Facultatea de Construcții din Cluj. Tatăl lui Horică Șerban, răposatul domn Șerban, era medic, iar tatăl meu, inginer silvic la Inspectoratul Silvic Oradea. Am fost întâmpinați de comandantul Miliției și al Securității, care ne-au recomandat să ne angajăm cât de repede. Horică s-a angajat ca strungar la o uzină din Oradea, eu – muncitor necalificat la Stațiunea de Cercetare și Producție Pomicolă. Iar Cătălin Bia a lucrat la drumuri forestiere, după câte știu eu. Și am lucrat timp de doi ani, până la 1 octombrie 1989, când, la cerere, am fost reînmatriculați. În anul 1990, noi ar fi trebuit să facem niște reforme radicale în economia românească. Or, toți premierii au promis că vor veni cu niște reforme necesare și nu le-au făcut din considerente populiste. Ca să nu-și piardă susținerea electorală. Victimele incompetenței clasei politice românești sunt și muncitorii de la Steagul Roșu. De două ori victime – ale clasei politice de dinainte de 1989, dar și a celei de-acum.

Lucian Silaghi

ROMÂNIA ÎN PRESA INTERNAȚIONALĂ

NADIA: CUM AM FUGIT

(Urmare din pag. I)

Ziariștii occidentali credeau că toate rudele lui Ceaușescu dețin funcții-cheie în „aparatul de partid și de stat"
FOTO: Arhivele Naționale

Având în vedere discursul de șase ore ținut de Nicolae Ceaușescu în fața celor 3.300 de delegați prezenți la congresul partidului desfășurat la București săptămâna trecută, speranțele cu privire la dispariția sa biologică par extrem de premature. În vârstă de 71 de ani, scundul dictator, care are o predilecție pentru titlurile din gama „Geniu", „Zeu" și „Stejar" sau „Făt-Frumos" sau „Titan", părea într-o formă foarte bună de sănătate, iar controlul pe care îl are asupra națiunii de 23 de milioane de cetățeni este încă puternic, după 24 de ani la putere.

În timp ce comuniștii din alte părți fac concesii, iar economiile colectiviste se destramă, Ceaușescu, ales săptămâna trecută pentru încă un mandat de cinci ani ca lider al Partidului Comunist, insistă ca rolul de conducere al partidului în societate să devină și mai proununțat. „Ceaușescu", spune un diplomat, „este convins că istoria îi va da dreptate".

Asta cu siguranță că nu se va întâmpla, dar pentru moment are motive pentru a fi încrezător. Proporțional cu numărul populației, cu 3,8 milioane de membri, Partidul Comunist Român este cel mai mare din blocul estic și rămâne un instrument de nădejde pentru Ceaușescu. De fapt, totul nu pare decât o neîndurătoare afacere de familie. Se spune că Ceaușescu decide planurile de producție ale fabricilor, soția sa, Elena, are drept de veto pentru toate promovările din partid, un frate dirijează armata, iar unul dintre fii, Nicu, 39 de ani, este pregătit pentru a i succeda tatălui la putere. Cu o rețea de mai mult de 50 de rude, Ceaușescu ține opozanții sub control cu ajutorul Securității. Dacă vi se pare o întoarcere la stalinism, chiar asta este.

Asaltați de numele și portretele lui Ceaușescu, cetățenii nu prea sunt entuziasmați de roadele sistemului românesc. După un deceniu în care Ceaușescu a insistat să achite în avans datoria externă a țării în valoare de 11 miliarde de dolari, oamenii plătesc un preț zguduitor de mare.

Malnutriția, creșterea mortalității infantile, poluarea, lipsa căldurii și a luminii sunt doar problemele cele mai evidente. Guvernul intervine în aproape toate aspectele vieții. „Doar respiratul și dormitul au rămas nereglementate în România", spune Dennis Deletant, politolog britanic, specializat în cazul românesc. Chiar și asta este discutabil. Ca parte a programului de creștere a populației la 30 de milioane până în anul 2000, femeile fertile sunt supuse obligatoriu testelor ginecologice lunare. Contracepția este ilegală, iar avortul este permis doar în anumite circumstanțe.

Din păcate, situația nu poate decât să se înrăutățească. Comerțul cu Vestul, vital pentru modernizarea industrială, se clatină în fața disputelor cu privire la respectarea drepturilor omului. Singurii prieteni ai României mai sunt acum Cuba, China și Coreea de Nord. Legăturile cu Moscova continuă să se destrame, însă este puțin probabil ca Mihail Gorbaciov să îl excludă pe Ceaușescu din aria sa de influență. Într-un discurs recent, Ceaușescu a spus că România va adopta schimbarea doar „când va face plopul pere și răchita micșunele". De altfel, probabil că lucrurile se vor schimba doar când dictatorul va fi mort și îngropat.

InfoMina

DIN ARHIVA MINISTERULUI DE EXTERNE

Conferința de presă comună Bush-Gorbaciov, caz unic în istoria relațiilor SUA – URSS

Comunicarea Ambasadei României la Moscova către Ministerul Afacerilor Străine

Tovarășului Constantin Oancea, adjunct al ministrului

DR I

În completarea celor transmise anterior, vă informăm asupra următoarelor aspecte referitoare la situația economică internă din URSS și influențele acesteia asupra colaborării bilaterale:

1. Economia URSS, așa cum se apreciază oficial, se află în situația de criză, în ultimii doi ani accentuându-se unele tendințe noi, negative. În 1989, ritmurile de dezvoltare au scăzut de la o lună la alta (pe nouă luni, produsul național brut a sporit cu 3,2%, în timp ce ritmul anual planificat a fost de 7%, productivitatea muncii sociale a crescut cu 2,2%, față de sarcina anuală de plan de 4,5%). Ritmurile de creștere a venitului național și producției industriale s-au redus la jumătate, comparativ cu cele realizate în 1988. S-au redus producțiile la țiței, cărbune, îngrășăminte, material lemnos, celuloză, zahăr, făină, etc. S-au accentuat conflictele naționale, a crescut numărul grevelor, a scăzut disciplina în muncă și disciplina de plan. Ritmul inflației este de 10%-11% (în 1988 a fost de 8,4%, în 1985 – 7,3%, în 1986 – 6,2%). Cererea de mărfuri neacoperită reprezintă cca. 150-165 miliarde ruble și a crescut în 1989. În 1989, emisia de bani a ajuns la cotă nemaiîntâlnită în URSS (cca. 18 miliarde ruble, depășind de patru ori nivelul din 1985). Se apreciază că, în 1989, veniturile bănești ale populației vor crește cu aproximativ 55 miliarde ruble, în timp ce volumul de mărfuri și servicii puse la dispoziția populației sporește cu numai 32 miliarde ruble. Deficitul bugetar, care la începutul anului era de 120 miliarde ruble, se reduce foarte greu, considerându-se că, la finele anului, va fi de 92+95 miliarde ruble. Pe piața internă, aprovizionarea s-a înrăutățit simțitor, lipsind din magazine o serie de mărfuri de primă necesitate și trecându-se, în diferitele localități, la cartelarea desfacerii mai multor produse alimentare și bunuri industriale. Deși în ultimii ani a sporit ritmul construcțiilor, problema locuințelor se pune din ce în ce mai acut. Se accentuează decalajul dintre cei cu venituri mari și cei cu venituri mici. Datoria externă a URSS, aprecia acad. A. Aganbechian, a ajuns la 50 miliarde ruble, iar o mare parte a mijloacelor de valută este folosită pentru plata dobânzilor la creditele pe termen scurt primite în perioadele anterioare. L. Voronin, prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al URSS, declara în Sovietul Suprem că Uniunea Sovietică intră în anul 1990 cu o situație economică mult mai grea față de cea de la finele anului 1988.

2. În explicarea dificultăților se pune în continuare accent pe greșelile din trecut, precum și pe pierderile cauzate de avaria de la Cernobîl (aproximativ 10 miliarde ruble), ale cărei consecințe negative sunt încă departe de a fi depășite, cutremurul din Armenia, cu pierderi, de asemenea, de peste 10 miliarde ruble, reducerile de prețuri la țiței pe piața occidentală, care au dus la scăderea încasărilor și, implicit, a posibilității importurilor de mărfuri de larg consum din țările capitaliste. Totodată, în ultimul timp se subliniază tot mai frecvent că, după 1985, s-au comis o seamă de greșeli în conducerea economiei: pierderea de sub control a creșterii retribuțiilor (mărindu-se permanent masa de bani aflată în circulație, fără acoperire de mărfuri), exagerările la campania antialcoolică, ceea ce a dus la diminuarea sensibilă a încasărilor la buget și la apariția de goluri în aprovizionarea pieței interne cu zahăr și alte produse (folosite de cetățeni pentru prepararea de alcool), inconsecvență în ceea ce privește măsurile adoptate (multe legi au fost completate sau revăzute la scurte perioade după intrarea în vigoare). Schimbările permanente care au avut loc după aprilie 1985 au dus la slăbirea considerabilă a mecanismului economic de până atunci, iar noul mecanism, bazat pe metode economice, a întârziat să se constituie, ceea ce a determinat perturbări în sfera producției materiale, accentuarea dezechilibrului pe piața internă. Mari pagube au adus grevele, care au continuat și după adoptarea, la 9 octombrie 1989, a legii referitoare la reglementarea conflictelor colective de muncă.

3. Măsurile adoptate în ultimele luni vizează, între altele: stabilizarea economiei (în primul rând, reducerea deficitului bugetar și echilibrarea situației de pe piața internă), adoptarea unor noi reglementări, pe etape, în cadrul reformei economice, perfecționarea colaborării economice externe.

A) Planul pe 1990 prevede creșteri modeste la principalii indicatori – comparativ cu sarcinile de plan, pe 1989: produsul național brut ar urma să crească cu 2,3%, venitul național creat cu 1,1%, productivitatea muncii sociale cu 7,8%, producția mijloacelor de producție din industrie („grupa A") cu 0,5%, producția bunurilor de consum în industrie cu 6,7%, veniturile reale pe locuitor cu 1,3%. Aproximativ 86,7% din venitul național ar urma să fie destinat consumului și construcțiilor neproductive, iar 13,3% pentru reproducția lărgită și pentru alte scopuri. Se reduc investițiile din sfera productivă, îndeosebi în domeniul combustibililor, energiei și metalurgiei. Se acordă prioritate producției bunurilor de larg consum și construcțiilor de locuințe.

B) La 20 noiembrie a.c., Sovietul Suprem a adoptat unele măsuri suplimentare privind stabilizarea pieței interne și întărirea controlului de stat asupra prețurilor. Au fost extinse comenzile de stat pentru 1990, îndeosebi în industria ușoară, s-au precizat mărfurile la care nivelul prețurilor de vânzare cu amănuntul rămâne neschimbat (carnea și produsele din carne, peștele proaspăt și conservele, untul, uleiul, margarina, produsele lactate, zahărul, produsele de panificație, îmbrăcămintea pentru copii, rechizitele școlare etc.).

C) La cel de-al doilea Congres al deputaților, ale cărui lucrări încep la 12 decembrie a.c., Guvernul – pornind și de la analizele care s-au efectuat, inclusiv la întâlnirile avute de M. Gorbaciov în noiembrie a.c. cu economiști și reprezentanți din întreprinderi, Conferința unională din 13-15 noiembrie a.c. pe probleme teoretice și practice ale reformei economice – va prezenta un program privind îmbunătățirea situației financiare interne și a aprovizionării populației. Din convorbiri cu reprezentanți sovietici rezultă că în cadrul acestui program se va pune accent pe: reducerea deficitului bugetului până la 60 de miliarde ruble, așa cum de altfel s-a prevăzut prin planul pe 1990, limitarea creșterii retribuțiilor, prin introducerea unui sistem sever de impozite, sporirea producției bunurilor de larg consum și a serviciilor, impulsionarea producției de bunuri industriale de către întreprinderile din sectorul Apărării. În domeniul combustibililor se are în vedere, între altele, elaborarea în 1990 a unui nou program energetic. În ceea ce privește reforma economică, se apreciază că la Congresul deputaților vor fi precizate, aproximativ în spiritul celor ce au fost discutate la Conferința științifică din 13-15 noiembrie a.c., măsurile și legile ce vor fi adoptate în cadrul etapelor acesteia (inclusiv Legea proprietății, Legea privind pământul și folosirea pământului, Legea întreprinderii socialiste, reglementările referitoare la autogestiunea regională și autoconducerea locală, modalitățile de lichidare a unităților industriale și agricole nerentabile etc.), astfel încât reforma economică să dea rezultate în cea de-a patra etapă a sa, respectiv în cincinalul 1996-2000.

D) În ceea ce privește relațiile economice externe, prin măsurile adoptate – s-au lărgit drepturile unităților economice de a efectua operațiuni de export și import, în special în sectorul de mașini și utilaje –, sporesc într-o anumită măsură competențele republicilor în colaborarea economică externă. S-au intensificat preocupările părții sovietice de perfecționare a structurii exporturilor sale, îndeosebi în raporturile cu țările socialiste, prin majorarea livrărilor din URSS de mașini și utilaje, se lărgește simțitor colaborarea economică a URSS cu țările vest-europene și cu SUA.

Se acționează în direcția finalizării cât mai curând a acordului de colaborare cu Piața Comună, partea sovietică insistă în continuare pe trecerea la „forme noi" de colaborare (legături directe, întreprinderi comune), se acționează în vederea creării de „zone libere", în primul rând la granița cu Finlanda și în Extremul Orient, pentru atragerea de tehnologii străine, se întreprind pași în direcția lărgirii colaborării cu GATT, FMI, BIRD etc.

Pentru 1990 și cel puțin pentru prima parte a viitorului cincinal sunt evidente preocupările părții sovietice în direcția limitării importurilor la unele mașini și utilaje (ca urmare a restrângerii investițiilor), majorării importurilor de bunuri industriale de consum, cereale, produse alimentare, unele produse chimice. La export se insistă pe limitarea livrărilor de materii prime pentru industria ușoară, menținerea livrărilor de combustibili în general la nivelul din actualul cincinal, însă condiționat de obținerea unor produse de care are acum nevoie URSS.

Se accentuează insistența părții sovietice ca majorarea livrărilor reciproce de mărfuri să se realizeze prin schimburi echilibrate de mașini și utilaje. Partea sovietică se pronunță tot mai frecvent pentru trecerea treptată, în comerțul cu țările socialiste, la practicarea prețurilor pieței mondiale (periodic apar diverse materiale în care se apreciază că, prin practicarea prețurilor pieței mondiale între URSS și țările membre ale CAER, s-ar ajunge la o reducere anuală a încasărilor acestora de aproximativ 5-10 miliarde dolari și la o creștere corespunzătoare a încasărilor părții sovietice).

Toate aceste măsuri și preocupări se reflectă și asupra colaborării economice cu țara noastră. Tratativele pentru încheierea protocolului comercial pe 1990 și întâlnirile în curs de desfășurare, privind coordonarea planurilor pentru viitorul cincinal, au evidențiat: insistența părții sovietice ca pentru materii prime să primească mărfuri de aceeași valoare economică și bunuri de larg consum. Insistența pe operațiuni legale, livrările la fiecare materie primă (țiței, bumbac, gaze, etc.) sunt condiționate de obținerea în contrapartidă a unor anumite produse românești. La livrările reciproce de mașini și utilaje, partea sovietică insistă ca, în viitorul cincinal, soldul în favoarea părții române să nu fie de patru miliarde ruble, așa cum propune partea română, ci de numai două miliarde ruble.

În aceste condiții, apare necesar:

a) Intensificarea contactelor între ministerele de sinteză și ministerele de ramură, în special la nivelul conducătorilor acestora, în scopul majorării schimburilor în 1990 și în viitorul cincinal, pe baza stabilirii din timp, cu partenerii sovietici, a perioadelor și programelor unor astfel de întâlniri, astfel încât acestea să aibă o eficiență sporită, în special pe linia dezvoltării specializării și cooperării în producție.

b) Lărgirea contactelor cu republicile unionale, pe linia celor convenite la convorbirile care au avut loc în perioada Târgului Internațional de la București din octombrie 1989 și spiritul discuțiilor, la nivelul conducerilor ministerelor de Comerț Exterior, cu prilejul semnării protocolului comercial pe 1990.

c) Impulsionarea lucrărilor de coordonare a planurilor, în sensul respectării programului de întâlniri la nivelul vicepreședinților organelor centrale de planificare, care a fost convenit. Examinarea posibilității realizării unei întâlniri, la Moscova, a președinților organelor centrale de planificare, înaintea definitivării proiectului acordului de colaborare economică și tehnico-științifică pe perioada 1991-1995. (...)

Ion Bucur

●●●

Informarea Ambasadei României la Washington către Ministerul Afacerilor Externe

Tovarășului ministru Ion Stoian,

Tovarășei O. Solomonescu, adujnct al ministrului,

Tovarășului Ilie Șimon

DR. V

Referitor la întâlnirea dintre M. Gorbaciov și G. Bush, vă informăm următoarele:

1. Cei doi președinți au apreciat că întâlnirea lor reprezintă un succes, conform așteptărilor lor. Organizarea unei conferințe de presă comune repezintăun caz unic în relațiile sovieto-americane, eveniment care a fost calificat „un simbol important".

2. În cercurile politico-diplomatice de la Washington se apreciază că recentele convorbiri din Malta au constituit „o afirmare publică extraordinară a unor relații dintre URSS și SUA". În acest context, se subliniază că cei doi președinți au fost de acord că se impune „abandonarea caracteristicilor Războiului Rece". Președintele G. Bush a apreciat că discuțiile privind problematica economică au fost „cele mai fructuoase", având-se în vedere pachetul de sugestii pe care l-a prezentat în vederea „sprijinirii realizării restructurării în URSS". Conform unor aprecieri, partea sovietică a exprimat insatisfacția că SUA nu s-a angajat să înlăture restricțiile privind exportul de tehnologie modernă în URSS și a manifestat o anumită reținere în ceea ce privește utilizarea pe scară largă de experți americani în „orientarea" privind redresarea economică.

3. Se apreciază că, dintre rezultatele concrete ale întâlnirii, se reliefează organizarea întâlnirii la nivel înalt din iunie 1990, acțiunea celor două țări pe linia intensificării negocierilor și a depunerii de eforturi în vederea încheierii de înțelegeri privind reducerea armelor nucleare strategice, a forțelor militare și armelor convenționale în 1990. (...)

4. Se apreciază că semnificația întâlnirilor din Malta constă mai mult în „tonul" decât „fondul problemelor". În această privință se are în vedere că, în mod practic, există încă multe puncte contradictorii în negocierile de dezarmre respective. De asemenea, se reliefează faptul că la conferința de presă nu au existat păreri diferite față de problemele care, în mod tradițional, generau dispute Est-Vest.

5. Din problematicile care sunt relifate ca obiect al unui dezacord, se menționează chemarea URSS pentru negocieri privind dislocarea navelor militare sovietice și americane din M. Mediterană, situația din America Centrală în condițiile furnizării în continuare de armament sovietic.

6. Se apreciază că întâlnirea și convorbirea pe care G. Bush le va avea, în perioada imediat următoare, cu liderii țărilor NATO vor avea o semnificație deosebită în stabilirea căilor și modalităților de acțiune ale alianței occidentale, vizând în mod deosebit pregătirea pentru întâlnirea la nivel înalt sovieto-americană din 1990.

Ion Stoichici

Document din volumul: 1989 – Principiul dominoului. Prăbușirea regimurilor comuniste europene, Ediție de: Dumitru Preda și Mihai Retegan, București, Editura Fundației Culturale Române, 2000, p. 390-393, 396-397

SALUTĂRI DIN... GOVORA!

Ilustrată tipărită de Editura MERIDIANE și difuzată de Poșta Română

anunțuri

CERERI ȘI OFERTE DE SERVICIU

IAMC-Otopeni angajează urgent fochist pentru instalații de presiune medie.

Căutăm persoană (familie) îngrijire bătrâni, zona Voinești – județul Dâmbovița. Condiții convenabile.

Administrația Domeniului Public, Sectorul 6, încadrează prin transfer sau la cerere următorul personal: șef secretar drumuri, maistru drumar, tractoriști rutieriști, floricultori, instalator sanitarist.

VÂNZĂRI

Vând ARO 10-1, 4x4, rulat 23.000 km, arbore cotit 1310, butelie aragaz.

Vând Fiat 125 negru, ținut garaj, piese schimb originale. Aștept provincia.

Vând urgent Dacia 1310, an fabricație 1981, stare excepțională.

Vând Trabant Combi 601, din 1979, km. 40.000, Moskvici 1500 din 1979, km. 51.000. Aștept provincia.

Vând garsonieră completă ultracentral prin schimb apartament două camere.

Vând autoturism Gaz 65, pe motorină. Aștept provincia.

Vând videorecorder JVC absolut nou, videocasete înregistrate. Aștept provincia.

Vând televizor Olt, cu jocuri, deck Aurez, amplificator Hitachi, boxe Aerco.

tv 4 decembrie 1989

19:00 Telejurnal. Înfăptuim hotărârile marelui forum al comuniștilor români!

19:25 Congresul al XIV-lea – congresul marilor victorii socialiste. Democrația muncitorească, revoluționară în acțiune. Redactor Emilia Diaconu

19:45 Direcții ale dezvoltării cercetării științifice în lumina hotărârilor Congresului al XIV-lea al partidului. Dezbatere. Redactor Ștefana Bratu

20:10 Tezaur folcloric în concert. Redactor Marioara Murărescu

20:40 Hotărârile Congresului al XIV-lea al partidului – mobilizator program de muncă pentru întregul nostru popor. Creștere mai rapidă a productivității muncii. Redactor Alexandru Popescu

21:00 Ctitorii ale Epocii de Aur. Un viguros vlăstar al marii industrii românești. Redactor Alexandru Stark

21:20 Din lumea capitalului. Documentar. Redactor Virgil Tatomir

21:35 Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie. Versuri patriotice, revoluționare

21:50 Telejurnal

22:00 Închiderea programului

vremea

În țară, vremea a continuat să se încălzească ușor. Cerul a fost variabil în estul și sud-estul țării și în rest, cerul a fost mai mult senin. Vântul a prezentat unele intensificări în estul țării și la munte cu 35-55 km din sector nordic. Temperaturile maxime au fost cuprinse între 1 și 10 grade, mai coborâte în depresiuni, unde s-au semnalat ceață și chiciură. În București, vremea a continuat să se încălzească ușor. Cerul a fost variabil mai mult senin. Vântul a suflat slab. Temperatura maximă a fost cuprinsă între +4 și +6 grade. Temperatura minimă a fost cuprinsă între -3 și -6 grade. Condiții de ceață dimineața.

amintiri

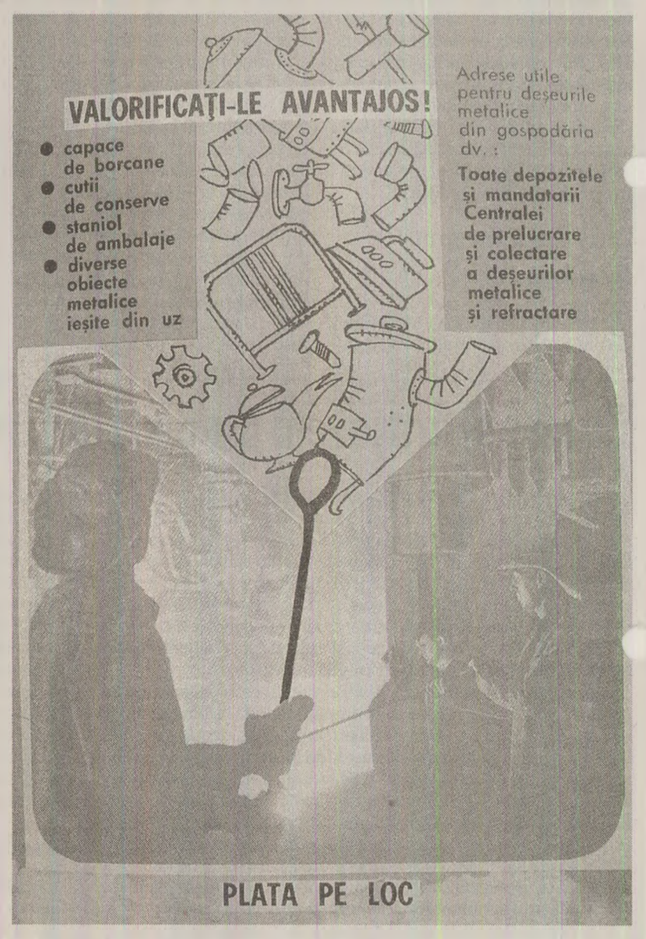

Medicale

ORIZONTAL: 1) Părintele medicinei. 2) Motorul oricărui organism – Pregătesc vitaminele verii. 3) Au multă tărie sufletească – Uneori. 4) Presiune exercitată de fluxul sanguin asupra arterelor și a inimii. 5) Examen făcut într-o unitate spitalicească. 6) Notă muzicală – Produs chimic folosit în vopsitorie – Primul și ultimul dentist! 7) Programul unităților sanitare – Conjuncție. 8) Autovehicul sanitar pus la adăpost – Medic și naturalist italian (1746-1825). 9) Trasee ce pot fi folosite și de oameni în halate albe. 10) Pronume – Cântecul inimii (două cuvinte).

VERTICAL: 1) Ramură a biologiei ce studiază țesuturile organice și structura lor microscopică. 2) Oraș în China – A indica un remediu. 3) În prima linie (pl.) – Suprafețe. 4) Trecut cu vederea – Detaliu la încălțăminte. 5) Localitate vestită prin salinele sale – Arbore din ale cărui flori se face ceai medicinal. 6) Lună de vârf în cura maritimă – Rece! 7) Performer în domeniul său de activitate – Element de unire – Loc la spital. 8) Parte componentă a activității unui medic – Cea medicală este mereu la preajma bolnavului. 9) Mare perioadă de timp – Romantic. 10) Drept – Bluze.

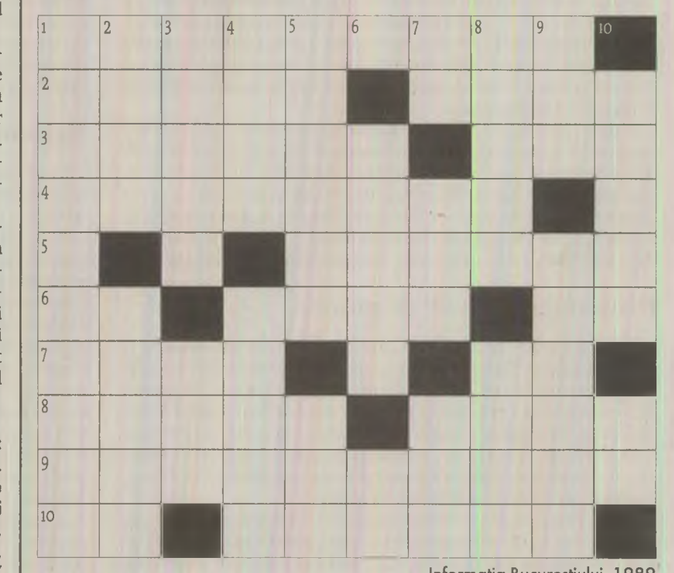

Informația Bucureștiului, 1989

Scînteia
JURNALUL ROMÂNIEI 1989 - ACUM DOUĂZECI DE ANI

Director: Marius Tucă Editori: Lavinia Betea (șef secție Istorie recentă), Cristina Diac, Florin Mihai, Ilarion Țiu, Alexandra Zotta, Adela Cristina Teodorescu (redactori secția Istorie recentă) Design: Ioana Bindea
Redacția: Irina Munteanu, Vasile Surcel, Eliza Dumitrescu, Andrei Stoicu, Ramona Vintilă Fotografil: Arhivele Naționale, Asociația Memorialul Revoluției din Timișoara Ilustrație: Mihai Stănescu Telefon: 021 318 20 37
e-mail: istorie.recenta@jurnalul.ro Layout: Cătălina Răduț Procesare imagine: Ileana Caloteasa, Robert Tătaru Corectură: Daniela Ionescu, Emanuela Bargan, Mihaela Coaie Tiparul executat la: Tipografia INTACT

Pagini realizate cu sprijinul AGERPRES Agenția Națională de Presă AGERPRES